

Pensioners' Day

Every year 17th day of December is celebrated as pensioners' day since 1983. History of pension is over 150 years. The Pension system in India was introduced by the British Government after the Indian Independence struggle in 1857. This was a reflection of the Pension system then prevailing in Britain. The Government decided to provide money cover to retired employees for their post retirement life. The System was finalised by the Indian Pension Act of 1871. However, Viceroy and Governors were given the final authority for granting pension. Thus the pensioners were at mercy of Viceroy and Governors. British Government occasionally compensated pensioners through increase in their pension to neutralise effect of inflation. Even though the retirement benefits were being given by the Government, they were not incorporated in Fundamental Rules made effective from 1-1-1922. Shri D. S. Nakara Financial Advisor to Ministry of Defence, (an officer from Indian Defence Service Audit and Accounts) retired in 1972. He faced problems in getting pension like all other pensioners. Therefore, he lodged a petition in the Supreme Court. Justice Yashwantrao Chandrachud, then Chief Justice heard the petitioner and the Government and ruled that 'Pension is neither a gift nor a reward or bounty' Pension is the right of a retired Government servant who had served nation for a long time. Government is bound to ensure that her employees lead a peaceful and honourable life after retirement. This historical judgement was issued on 17 Dec 1982. This is the reason why 17th December is chosen as 'Pensioners' Day'.

Supreme Court judgement is very clear. Pension is firstly considered as right of pensioner and secondly it should be adequate for leading honourable life. However, Minister from Government gave public statements on many occasions that the government cannot carry on with burden of pension and it should be stopped after pensioner attaining age of 75 years. This had been unexpected from well educated and capable honourable minister of Government of India. However, the government did constitute a commission (known as VIth Central Pay Commission or 6th CPC) to study in details condition of pensioners and recommend remedies in true sense of Supreme Court judgement. The commission obtained views from various ministries, individuals and various pensioners' organisations. All India Central Government Pensioners' Association (Head Quarter at Pune and branches all over India) had been at forefront to provide data and recommendations for considering various grievances of pensioners in all strata (i. e. pensioners who were holding posts in all groups 'A' to 'D' during their respective service). The commission considered all recommendations and submitted its

report to the Government on 31st March 2008. The government had shown true spirit of Supreme Court judgement in accepting and implementing most of the recommendations of the commission. Financially, most of the pensioners have gained between 15 to 20%. The major gain for pensioners is acceptance of responsibility of payment of pension by the government in the light of Supreme Court judgement of 17th December 1982. However, there are certain aspects which the government should have considered and benefits given to pensioners. Briefly these are as under:-

1. The government did provide Ready Reckoner to pension disbursing authority (PDA) and all others for estimating pension as per the formula approved by the government in para 4.1 of their acceptance. However, no calculator was provided to PDAs for fixing pension as per para 4.2. This resulted in delays and incorrect payments.
2. 6th CPC claims that there is reduction in number of pay scales. However, in practice the number is not reduced due to new concept of grade pay. On the other hand a pay scale which could be written in a single line needs a page for the same. CPC could have reduced number of pay scales to 4 as done by the CPC and recommended a single multiplication factor to arrive at new pay. Starting salary for various posts in the common scale could have been fixed. A common increment rate could have been fixed for every pay scale in the same way. This would have resulted in parity of pay, increment and pension.
3. Pension is not considered as income for all other purpose except income tax. The government should consider this and give full exemption of Income tax on pension and arrears of pension. Other alternative is pension could be treated in the same way as income from agriculture.
4. Presently, special order is required for merging dearness relief in basic pension. The government should pass a standing order to merge 25% of pension in basic pension as and when dearness relief (DR) crosses 25% mark.
5. Medical Allowance paid to pensioners is too meagre (Rs. 100.00 per month). This should be increased to Rs. 500.00 PM if not Rs. 1000.00 PM.
6. Responsibility of payment of pension for pensioners from Central Government PSUs rests with the government. PSUs like BSNL have not yet merged DR in the basic pension though the DR is much higher than 50%.
7. There are many more disparities in pension and the government should take corrective measures.

Madhav Bamne, President, AICGPA, PC Branch

पेन्शनरदिन

१९८३ सालापासून १७ डिसेंबर हा दिवस पेन्शनरदिन म्हणून भारतात सर्व पेन्शनर साजरा करतात. तसा पेन्शनचा इतिहास १५० वर्षापेक्षा जुना आहे. १८५७ च्या पहिल्या स्वातंत्र्यलढ्यानंतर ब्रिटीशांनी हिंदुस्थानांत पेन्शन द्यावयास सुरवात केली. ब्रिटनमध्ये पेन्शन किती तरी अगोदरपासून दिली जात होती. त्या पद्धतिचे ब्रिटीशांनी हिंदुस्थानांत अनुकरण केले. त्या करिता १८७१ मध्ये इंडियन पेन्शन ॲक्ट पारित केला. परंतु, पेन्शन देणे अथवा न देणे हे सर्वस्वी गव्हर्नर व व्हाईसरॉय यांच्या मर्जीवर होते. शासनाचा कर्मचारी निवृत्त झाल्यावर सवलती व वित्तीय मदतही दिली जात असे. पेन्शनमध्ये वेळोवेळी वाढ करण्याची कायद्यात तरतूद होती. १९२२ पासून हा कायदा फंडामेन्टल रुलमध्ये समाविष्ट झाला. तरी पण पेन्शन हा पेन्शनरचा हक्क समजला जात नव्हता.

१९७२ मध्ये श्री. डी. एस. नाकरा, संरक्षण खात्यातील फायनॅंशियल ॲडव्हाइजर, निवृत्त झाले. त्यांनाही इतर पेन्शनरांप्रमाणे पेन्शन मिळण्यात अडथळे आले. शेवटी त्यांना पेन्शन मिळविण्याकरिता सर्वोच्च न्यायालयाचा दरवाजा ठोठावण्याची वेळ आली व त्यांनी पेटीशन दाखल केले. १९८२ च्या १७ डिसेंबरमध्ये त्याचा निर्णय झाला. सर्वोच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायाधिश न्यायमूर्ती यशवंतराव चंद्रचूड यानी आपल्या निवाड्यात स्पष्ट केले की, पेन्शन ही शासनाने निवृत्त कर्मचाऱ्याला दिलेली भीक नसून तो त्याचा हक्क आहे. पेन्शनरांना निवृत्तीनंतर शांतपणे इभ्रतीचे जीवन जगण्यासाठी त्यांना पेन्शन देणे शासनावर बंधनकारक आहे. १७ डिसेंबरला हा निर्णय झाल्यामुळे १९८३ पासून हा दिवस पेन्शनरदिन म्हणून साजरा केला जातो.

सर्वोच्च न्यायालयाचा निवाडा पारदर्शी आहे. पहिला भाग पेन्शन हा हक्क आहे व दुसरा भाग पेन्शनची रक्कम पेन्शनरांना शांतपणे इभ्रतीचे जीवन जगण्यासाठी पुरेशी असली पाहिजे. असे असतानासुद्धा भारताच्या केंद्रशासनाच्या माननिय मंत्र्यांनी सार्वजनिक भाषणामध्ये पेन्शन देणे शासनाला कसे जड जात आहे याचा राग वारंवार आळवला. एवढ्यावरच ते थांबले नाहित तर पेन्शनराने पंचच्याहत्तरी ओलांडल्यावर पेन्शन बंद करावी असे मत मांडले. असे वक्तव्य एका सुशिक्षित, कर्तव्यदक्ष मंत्र्यांकडून अपेक्षित नव्हते. केंद्रशासनाने याची दखल घेतली नाही हा वेगळा मुद्दा आहे.

केंद्रशासनाने ६ वे सेंट्रल पे कमीशन गठीत केले. या कमीशनने भारतातील सर्व मंत्रालये, पेन्शनरांच्या संघटना व इतर मार्गांनी पेन्शन व निवृत्तीनंतर काय फायदे द्यावेत यावर मते मागविली. अखिल भारतीय केंद्र शासन पेन्शनर संघटनेने (AICGPA) पूर्ण अभ्यासांति कमीशनला आपले विचार पाठविले. या संघटनेचा मुख्यालय पुण्यांत आहे. शाखा सर्व भारतभर आहेत. या संघटनेचे सभासद भारत सरकार व शासनाच्या अंकित उद्योगांतून निवृत्त झालेले व सर्व थरांतील (ग्रुप ए ते ग्रुप डी) पेन्शनर आहेत. कमीशनने सर्वांच्या मागण्यांचा विचार करून आपला अहवाल केंद्रशासनाला ३१ मार्च २००८ मध्ये दिला. या अहवालावर शासनाने आपला निर्णय ३० ऑगस्ट २००८ मध्ये दिला. शासनाने सर्वोच्च न्यायालयाच्या निकाल ध्यानी ठेऊन निर्णय घेतला असला तरी काही बाबीकडे कमीशन व शासनाचे दुर्लक्ष झाले. त्या बाबी थोडक्यात पुढे दिल्या आहेत.

१. सुधारित पेन्शनकरिता ३ निकष मान्य केले. कमीतकमी रु. ३५००.००, मूळ पेन्शनच्या २.२६ पट, व नविन वेतनश्रेणीतील कमीतकमी वेतन अधिक ग्रेड पे च्या निम्मी. या निकषानुसार येणारी

- जास्तीत जास्त रक्कम सुधारित मूळ पेन्शन असे ठरविले. त्याच बरोबर जानेवारी ते जून या काळाकरिता डिअरनेस रिलिफ शून्य टक्के केला. सुधारित पेन्शन देण्याची जबाबदारी पेन्शन वितरित करणाऱ्या संस्थांना दिली. परंतु ही जबाबदारी देताना फक्त मूळ पेन्शनच्या २.२६ पट चे गणित करण्याचे टेबल दिले. त्यामुळे तिसऱ्या निकषानुसार पेन्शनरांना सुधारित पेन्शन व बाकी मिळाली नाही. संघटनेने पेन्शन कॅलक्युलेटर बनवून सर्व सभासदांना सुधारित पेन्शन व बाकी बदल वैयक्तिकरित्या माहिती दिली. या माहितीप्रमाणे बँका व पोस्टऑफिसांनी रक्कम अदा केली.
२. ६ व्या सेंट्रल पे कमीशनने पे स्केलची संख्या कमी केल्याचा दावा केला आहे. काही अंशी तो खरा आहे. परंतु ग्रेड पे मुळे संख्या फारशी कमी झाली नाही. इंक्रीमेंटची रक्कम स्थिर न ठेवल्याने एक पे स्केल लिहण्यास पूर्ण पृष्ठ लागते. तसेच पे स्केलमध्ये समन्वय साधला नाही. कमीशनने पे स्केलची संख्या ४ ठरवून प्रत्येक ग्रेडकरिता स्टार्टिंग पे वेगळा ठेवावयास पाहिजे होता. तसेच जुन्या मूळ वेतनाला (पे ला) सरसकट ३ ने गुणुन नवीन मूळ वेतन ठरविले असते तर सर्व वेतनश्रेणीत समन्वय साधला गेला असता. वरील संघटना हा प्रश्न धसास लावणार आहे.
 ३. निरनिराळ्या परिस्थितीत पेन्शन हे इन्कम (आय) मानले जात नाही. (यामुळे पेन्शनरांना कोठलीही वित्तसंस्था पेन्शनआधारित कर्ज देत नाही). परंतु, आयकर मात्र आकारला जातो. पेन्शन हे उत्पन्न नाही तर त्यावर आयकर का? निदान शेतीउत्पन्नाप्रमाणे पेन्शन मानावी.
 ४. डिअरनेस रिलिफ (डिरि) कालांतराने मूळ पेन्शनमध्ये समाविष्ट केला जातो. परंतु, त्याकरिता शासनाला वेळोवेळी आदेश काढावे लागतात. त्याऐवजी डिरि २५ टक्क्यांच्या वर गेल्यावर २५ टक्के डिरि मूळ पेन्शनमध्ये समाविष्ट करावा असा एकदाच आदेश शासनाने काढावा.
 ५. पेन्शनरांना दिला जाणारा आरोग्यभत्ता मासिक रु. १००.०० आहे. तो फारच कमी आहे हे वेगळे सांगण्याची आवश्यकता नाही. रु. १०००.०० नाही तर निदान सध्या रु. ५००.०० करावा व वेळोवेळी त्यात वाढ करावी.
 ६. भारत शासन अंगिकृत उद्योगांतील पेन्शनरांना पेन्शन देण्याची जबाबदारी शासनाने स्वीकारली आहे. परंतु, तेथील पेन्शनरांना ना ६ व्या पे कमीशन आधारित पेन्शन दिले ना डिरि मूळ पेन्शनमध्ये समाविष्ट केला.
 ७. अशा प्रकारच्या काही उणिवा आहेत. त्याबद्दल वरील असोशिएशन शासनाशी संवाद साधत आहे. या संघटनेची सदस्यसंख्या ७०००० वर असली तरी ती लाखांत गेली तर शासनाचा प्रतिसाद वेळेवर मिळू शकतो. अधिक माहितीसाठी संघटनेची वेबसाईट <http://aicgpa.org> पहावी अथवा admin@aicgpa.org वर ईमेल पाठवावी.

माधव बामणे
Technical Adviser, AICGPA